

קובץ

הערות וביאורים

בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א

☆

בפש"מ, רמב"ם, נגלה וחסידות

— חג הפסח —

ח"י ניסן

ה' תהא שנת נפלאות אראנו

גליון כ"א (תקע"ז)

יוצא לאור על ידי

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

ברוקלין, ניו יארק

•

417 טראי עוועניו

ה' תהא שנת נפלאות אראנו

שנת התשעים לביק אדמו"ר שליט"א

שנת חמשת אלפים שבע מאות וחמשים ואחת לבריאה

ב"ה
- חג הפסח -
ה"י תהא שנת נפלאות אראנו

ת ו כ ן ה ע נ י נ י ם

הגדה של פסח

0	הערות בהגש"פ
0	ביאור כ"ק אד"ש בדיוק לשון אדה"ז בהגש"פ
1	הוספות לספר המנהגים - מנהגי חב"ד (חח"פ)
1	ברכת שהחיינו - לזמן בחירק
12	כל חמירא בהעתקה באידית ובאנגלית דתיבות "ולחוי הפקר כו'
12	מצה שרויה באחרון של פסח
13	הגדה - שלילת הוספות בסדר ההגדה
12	מכירת חמץ - בעיר שאפשר שיטלו מהחמץ במשך הפסח
12	זמן גמר אכילת חמץ
13	אמירת הנשיא
13	ספירת העומר בליל ב' דפסח

לקוטי שיחות

13	בגדר ברכת הנהנין
16	החיוב דמסירת נפש
17	הרמת הדשן
20	שיטת הרגצ'ובי

אגרות קודש

22	נס גדול - גדול הוי' ומהולל מאוד
23	מספר שנות חיינו של אדמו"ר הזקן - סח שנה
23	כל דבר שרואה או שומע הוא חוראה בעבודת השם
24	עזוב תעזוב עמו

- 24 חזקה על תעמולה שאינה חוזרת ריקם .
 25 שני נפה"א על נפש הבהמית אחד .
 25 ע"י צדקה נעשה מוחו ולבו זכים אל פעמים ככח .
 26 בעסער עסען צוליב דאוונען .

שונות

- 26 על ספר דרך מצותיך .
 31 לוח י'חיום יום' חלק שני .
 37 צוואת אדמו"ר היצמח-צדק' .

מספר פאקסימיליא לשלוח הערות: 363-1619 (718)

ה ג ד ה ש ל פ ס ח

הערות בהגש"פ

הרב נחמן וילהלם
חבר הכולל שע"י המזכירות

הנוסח שאומרים בהגדה (ש"פ) "מתחלה עובדי עבודה זרה
היו אבותינו ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו".

והוא עפימ"ש במס' פסחים דמתחיל בגנות ומסיים בשבח.
והנה בפירוש כוונת תיבת "אבותינו" מצינו כמה:

(א) הרמב"ם חל' חמץ ומצה פ"ז ח"ד כתב דקאי על "ימי תרח
ומלפניו" ולשון זה מעתיק כ"ק אד"ש בביאוריו להגדה.

(ב) הגרי"ז כתב דקאי גם על אברהם דבזה יתיישב מלת
"אבותינו" - ומזה רא"י למ"ש הרמב"ם בחל' ע"ז פ"א דגם
אברהם עבד מתחלה ע"ז.

(ג) בביאור אמת ליעקב כתב דקאי על קודם מתן תורה שהיו
עובדי ע"ז, וכע"ז כתב בחזון עובדי שלפני מ"ת היינו
מתייחסים אליהם והיו נקראים בשם אבות, אולם עכשיו שקרבנו
המקום לעבודתו אינם נקראים אבות שאין קורין אבות אלא
לשלשה (ובאמת דבריו כתב אתרח ונחור ובפשטות הוא משום
דבזה מיושב הרא"י שמביא מהפסוק "תרח אבי אברהם" וכו',
אבל לכאורה סברתו יכולים לומר גם על שעבדו מקודם מ"ת).

ובכדי לבאר שיטת הרמב"ם דלכאורה נראה כסתירה, דבחל'
חמץ ומצה כתב דבימי תרח וכו' דלישתמע מיני' הא אברהם לא
עבד ע"ז ובחל' ע"ז פ"א ח"ג (דמיני' דייק הגרי"ז) כתב
ד**הוא עובד עמהם** ולבו משוטט ומבין עד שהשיג דרך האמת
והבין קו הצדק.

ולכאורה לסתירה זו כיון כ"ק אד"ש בלקו"ש ח"ז ע' 82
ה"ק: דער ערשטער וואס קרבנו לעבודתו ית' נאכדעם ווי
י"ה וכו' אבותינו - תרח עכ"ל (ודייק תרח) ובהע' 38

מדייק מפיח"מ להרמב"ם איך היינו קודם אברהם כו' ובסוגריים כותב וראה לשון הרמב"ם ה"י ע"ז פ"א סה"ב וריש ה"ג (ומביא גם מרשב"ץ), דכוונתו בחסוגריים לדייק הנ"ל מה שנראה כסתירה בדברי הרמב"ם.

ודוקא בשיטה זו בחר כ"ק אד"ש בביאור להגש"פ דאברהם לא עבד ע"ז.

יש שרצו לדייק מזה שקראו "אבותינו" דקאי באברהם, והרי בתוך פיסקא זו מביא ראי' מפסוק דכתוב ב"י תרח אבי אברהם וזה שקראו "אבותינו" מצינו גם שדרשו חז"ל על הפסוק ואקח את אביכם לרבות תרח שעשה תשובה וחזר מע"ז (אף דבפסוק כתוב בפירוש אביכם).

וראה בפ"י מצודת דוד (יהושע כד-ב) עה"פ תרח אבי אברהם וכו' דר"ל דתרח ה"י אבי אברהם ואבי נחור ושניהם האב ונחור בנו עבדו ע"ג ואקח את אביכם וכו' דבחסדי נטיתי לבו מדרך אביו ואחיו ואקח אותו מביניהם שלא יהי' נמשך אחר דעתם הכוזב...

הרי דגם פשוטו של כתובים משמע דאברהם לא עבד.

והנה בגדרי האבות למצות נחלקו הראשונים, יש אומרים שחאבות וכן זרעם אחריהם דינם בעצם כבני נח ורק להחמיר על עצמם קיימו המצות, ובזה גופא מצינו שיטת הראשונים דס"ל שבן נח אינו מוזהר על השיתוף שם שמים עם עבודה זרה (ועיי' שאילת יעב"ץ ח"א ס"י מא ששיתוף הוא כשמודה שהקב"ה הוא סיבת הכל אלא שמכניס אמצעיים בהנחת העולם השפל וחולק לחם כבוד. אולם המרבים ברשויות אף שאומרים בפיהם שהם אחדות הם אינם בגדר משתפים אלא מינים הגרועים ממשתפים).

ובזה יתיישב הכל דהרמב"ם דייק בלשונו דהוא עובד עמהם ולבו משוטט ומבין עד שחשיג דרך האמת. ובזה לדעת כמה ראשונים אין בחו איסור ע"ז לבני נח. וא"כ כשרוצים להגיד ולחתחיל בגנות לא עבר אברהם על ענין של גנאי ועבירה ח"ו דלו אין בזה איסור.

בפיסקא אמר רבי אלעזר בן עזרי' וכו' כל ימי חייד, ימי חייד הימים כל ימי חייד להביא הלילות, וחכמים אומרים ימי חייד העולם הזה כל ימי חייד להביא לימות המשיח. ובביאור כ"ק אד"ש כתב דבשום מקום אחר לא מצאתי לע"ע כל ימי חייד להביא הלילות.

ובכדי לבאר מילת "להביא" שהוסיף יש להקדים מהשמביאים בשם רע"א עמ"ש להביא לימות המשיח. דבגמ' הקשו וכי מזכירין יציאת מצרים לעתיד לבא והא כתיב חי' וכו' ומתריצים החכמים לא שתעקר יצ"מ כל עיקר אלא שעבוד מלכויות עיקר ויצ"מ טפל לו ולכן קאמר להביא לימות המשיח שיחא נזכר יציאת מצרים גם כן אבל לא שיחא עיקר.

ואולי יש לומר דלזה התכוון בהוספת מלת "להביא" ע"ד חסברא דלעיל.

דהנה מבואר בכ"מ דאף דאמרין דמזכירין יצ"מ בכל יום ביום ובלילה אעפ"כ בליל פסח מצינו ד"כל המרבה ה"ז משובח" ובאופן אחר לגמרי וכפי שהאריך כ"ק אד"ש בביאוריו לפסקא הנ"ל כל המרבה.

עד"ז מצינו כמה פוסקים דס"ל דשונה הוא חיוב זכירת יציאת מצרים ביום מחיוב זכירת מצרים בלילות יש שאמרו שאינה אלא דרבנן או משום שהלכה כחכמים החולקים על בן זומא או שהלימוד מהפסוק אינו אלא אסמכתא (ולא עוד אלא אפילו עיקר מצות הזכרת יציאת מצרים הכתוב בתורה אינה אלא כנתינת טעם למה שכתוב למעלה הימנו וזבחת פסח וגו').

ואפילו לפמ"ש כ"ק אד"ש דלבן זומא הן ב' חיובים אחד ביום ואחד בלילה הרי אינו דומה חיוב של יום לחיובו של לילה (והוה כעין חוספה דלימות המשיח).

ולזה התכוון בהוספת מלת "להביא" דחיוב זכירת יצ"מ בלילות אינו אלא כהוספה על חיובו ביום.

ביאור כ"ק אד"ש בדיוק לשון אדה"ז בהגש"פ

ר' ברוך טראפלער
תושב השכונה

בהגש"פ קודם הפיסקא והיא שעמדה כותב כ"ק אדמוה"ז
"צריך להגביה הכוס ולכסות הפת כן כתב האר"י ז"ל".

ומבאר כ"ק אד"ש על אתר כוונת דיוק הלשון "צריך להגביה
הכוס", ו"כן כתב האר"י ז"ל", שלמרות שפיסקא זו היא ספור
דברים כמו כללות ההגדה, מ"מ צריך להגביה הכוס, ולמה? כן
כתב האר"י ז"ל! שהטעם הוא עפ"י קבלה ע"ש כוס ישועות אשא
- וכדלקמן.

וממשיך כ"ק אד"ש שמובן וגם פשוט שהתיבות "ולכסות הפת"
הם מאמר המוסגר שמכיון ש"צריך להגביה הכוס" צריכים גם
לכסות הפת קודם ההגבהה שלא יראה הפתבושתו (שכללות ההגדה
נאמרה על הפת ולא על חיין) כמו לקמן בפיסקא לפיכך וכמו
בקידוש דשווי"ט ומתאים למ"ש כ"ק אדמו"ר הזקן בסיום
הפיסקא "יעמיד הכוס (ואח"כ) ויגלה הפת", וכ"ה מנהג בית
חרב, ע"כ (ועי"ש באורך פרטי הדברים ודיוקי הלשונות).

ודרך אגב עפ"י הני"ל יש להשמיט מ"ש המניח בסה"ש היתש"ה
ע" 84: המנחמים; קודם אמירת והיא שעמדה, כ"ק אדמו"ר מכסה
את הפת ואח"כ מגביה הכוס (ולא כפי הסדר שנרשם בסידור
צריך להגביה הכוס ולכסות הפת כו').

והנה עפ"י קבלת האר"י ז"ל הפי' ב"והיא שעמדה
לאבותינו" (שעפ"י פשוט קאי על ההבטחה הני"ל בפיסקא ברוך
שומר הבטחתו) הוא קאי על השכינה ומלכות וכמ"ש האר"י ז"ל
"כשאומר והיא שעמדה יגביה הכוס ויאמר בהרמת קול ולכוין
על רוממות שכינת עוזנו בהחזיק הכוס בידו הרומז עלי'
חנקראת כוס ישועות".

(ויעויין מ"ש מוה"ר ר' הירש קאלישער ז"ל בפ"י יציאת
מצרים על תהגדה בשם אביו שביאר כל הפיסקא עפ"י דברי
האר"י ז"ל שהשכינה היא עמנו - עמו אנכי בצרה בכל הגלויות
ומצילנו מידם יעו"ש).

והנה עפ"י מה שביאר כ"ק אד"ש בארוכה בד"ה ברוך שעשה נסים לאבותינו (קוני חנוכה ש.ז.) שבכדי שיהיו נסים כפשוטם - הנהגה נסית, ששורש הנהגה זו היא ע"י ההמשכה שנעשה ע"י זיווג פנימי דחוי"ב שהוא הענין ד"אבותינו", צריך קודם להיות נס והרמה ב"לאבותינו" גופא בפנימיות החכמה שלמעלה מהדרגא הנקראת אין ומשם נמשך בבינה ונעשה ע"י זה הנהגה נסית, יעו"ש באורך.

ועד"ז יש לבאר גם בד"א הפ"י ב"והיא שעמדה לאבותינו", שע"י שנעשה עליית מ"נ (שכינה - מלכות) בחוי"ב [ע"ד הפ"י הידוע של כ"ק אד"ש בלשון חז"ל קס רבה ושחט"י לר' זירא], ע"ז נעשה ההמשכה בזו"נ באופן דהנהגה נסית "והקב"ה מצילנו מידם" וד"ל, ויש להאריך יותר.

בהמשך למה שהו"ל אשתקד "חוספות לספר המנהגים - מנחגי חב"ד" (תגח"פ) באים בזה איזה חוספות לקובץ הנ"ל שלא הובאו שם.

הרב אברהם ישעי' הולצבערג
חושב השכונה

ברכת שהחיינו - לזמן בחירק

לזמן הזה הלמד בחירק:

(1) הגדה ש"פ על עלטו"מ ע"י סט, עב. באגרות כ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ח ע"י שלג ח"ט ע"י צב.

(2) בהגדה שם המקור: וכ"ה בסי' שלי"ה מט"מ מג"א ר"ס תרע"ו ובאגרות קודש ח"ט הנ"ל מביא וזלח"ק: במ"ש אודות אמירת לזמן בחירק, הנה כן נוהגים כל אנ"ש וכמדומה ברור שכן שמעתי אומר כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע. ומה שמקשים מכללי הדקדוק הנה בד"א שצריך להיות בפת"ח שמקצר הה"א הידיעה חרי הלמ"ד יכול להיות בחירק גם ע"פ דקדוק אלא שבכ"ז הנני מחדש מקור על זה אף שלע"ע לא מצאתיו. . עכלח"ק.

כל חמירא

בהעתקה באידית ואנגלית של התיבות "ולחוי הפקר" כו'

בהעתקה באידית ובאנגלית: של המלות ולחוי הפקר כעפרא דארעא - הנח כיון שישנה כאלו שאומרים באידית ובאנגלית, ולא בנוסח הארמי מוכרח לחוסיף גם העתק המלה הפקר ולא רק המלות כעפרא דארעא, כיון שזהו עיקר כמובן.

(1) הגשייפ עם לקוטי טעמים עי' תנו, תשנא אגרות קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ת עי' רנב.

≈ ≈ ≈

מצה שרויה באחרון של פסח

רבותינו נשיאינו חיו מדקדקים בסעודה של אחרון של פסח לאכול מצה שרוי' וחיו מדקדקים לשרות בכל מאכל ומאכל.

(1) לקי"ש חכ"ב עי' 30 - הגדה של פסח עם לקי"ט עי' תקמח.

(2) ומביא שם בהערה 3: כ"ה בסח"ש תשי"ב עי' 105, בהנהגת כ"ק אדמו"ר מהורשי"ב נ"ע. וכן נהג כ"ק מו"ח אדמו"ר.

(3) מקורו הוא משו"ע אדמח"ז בתשובות שלו (נדפס בסוף ח"ו בשו"ע אדמח"ז) סי' ו' (וראה שערי תשובה לשו"ע או"ח סו"ס תס) ומביא שם ע"ד הזהירות במצה שרוי' בפסח ומסיים שם וזלח"ק: "ומ"מ ביו"ט האחרון המקיל משום שמחת יו"ט לא הפסיד" עכלח"ק. ומסביר ע"ז כ"ק אדמו"ר שליט"א שם. שע"ד שאנו מוצאים בגי' סוכה לב סע"ב. "רב אחא ברי' דרבא מחדר אתרי וחד" (נעמען א חדס וואס תאט נאר "שני עלין בעוקץ אחד ועלה אחד מלמטה ועלה אחד מלמטה ורוכב על השנים" (לשון רש"י שם ד"ה תרי)) וגם שרב כחנא אמר "אפילו תרי וחד" "ותלתא בחד קינא כל שכן דכשר" רק חיות ונפיק מפומי דרב כחנא אז תלמידיו חידרו בזה ועד"ז בנידון דידן חואיל ויצא מפומי דאדמח"ז חידרו לעשות כני"ל ע"ש.

הגדה שלילת הוספות בסדר ההגדה

נוסח: ההגדה מקודש ומדויק - על ידי מסורה של כמה וכמה דורות, ומובן שאין להוסיף ענינים צדדיים (או דברים של היפך השמחה).

(1) ראה לקו"ש חכ"ב ע' 288 - הגדה של פסח עם לקוטי טעמים ובאורים ע' תקלג.

≈ ≈ ≈

מכירת חמץ - בעיר שאפשר ליטלו מהחמץ במשך הפסח

בעיר: שיש חשש שמא יהיו כאלה שמכרו החמץ - ויטלו מהחמץ בתוך פסח - פשוט שצריך לסדר שם מכירת חמץ, התועלת ודאית ונוסף על העיקר (הענין דב"י וב"י) גם ההתעוררות וזכרון ע"ד איסור חמץ מנהג אבות וכו' וכו'.

(1) אגרות קודש ח"ט הגדה של פסח עם לקוטי טעמים ומנהגים, ע' תנג.

(2) ואג"ק הנ"ל מביא וזלח"ק: החשש - דשמא יטלו מן הממץ באמצע חה"פ וכו' (1) פשיטא שכמה מהנ"ל לא יעשו זה. (2) גם בהנוגע להנחשדים - ודאי כודאות התקון - לא הוי. (3) אפילו בהנוגע להנוטל - לכמה דעות לא בטלה המכירה [וכן משמע דעת אדה"ז סתמ"ח סעי' יג-יד] כ"א גוזל הוא מה שנוטל ותו ל"מ. (4) אפילו להאומר דבטלה המכירה - י"ל דזחו מכאן ולהבא - וניצל מאיסור ב"י וב"י עד שעה זו. ולא שאין בו מעשה - לכמה דיעות אין לוקין עליו אף בעשה מעשה. (5) אפילו למ"ד דלוקין עליו - צ"ע מה מכריע: כל ח' ימי חה"פ באיסור דב"י וב"י אלא באופן שאין לוקין - או זמן יותר קצר שרגע אחד - רגע ביטל - הקניי - קאי בלאו דלוקין עליו. (6) אפי' את"ל דבטלה המכירה למפרע - הנה אדרבה לפי זה י"ל שאין כאן מעשה ואין לוקין ע"ז כי מעולם לא היתה מכירה ואין מקום לקניי בתוך חה"פ. ע"ש עוד.

זמן גמר אכילת חמץ

כ"ק אדמו"ר המהר"ש ובנו ממלא מקומו אדמו"ר מוהרש"ב
נהגו לגמור אכילת חמץ שלשת רבעי שעה לפני הזמן.

(1) רשימת הרה"ג הרה"ח יעקב לנדא נדפס בשמועות
וסיפורים ח"א ע' 323. ושם מובא וז"ל:

פעם בער"פ זרז אותי כ"ק רבינו לגמור אכילת חמץ שלשת
רבעי שעה לפני הזמן, והואיל לאמר לי בשם אביו כ"ק
אדמו"ר מהר"ש זצוקלה"ה זיע"א שאמר שכשם שאדמו"ר הזקן
כותב בסידורו לענין ק"ש לגומרה שלשת רבעי שעה לפני הזמן
ככה הוא בענינים דרבנן.

≈ ≈ ≈

אמירת הנשיא

אין מנהגנו לקרות פרשת הנשאים מתוך ס"ת ואלו
הנוהגים לקרות מתוך ס"ת [לפעני"ד] שלא יסמכו קריאה זו
לקרה"ת של צבור (שבת, ר"ח ניסן וימי ב' וח'). וכן אין
לקרות פי הנשיאים קודם למוסף.

(1) תשובות ובאורים בשו"ע ע' 93

(2) ראה לקוטי מהר"ח ח"ג ע' ג. ב. נמוקי או"ח סי'
תרס"ט.

(3) ובתשובות ובאורים הנ"ל מביא הטעמים לזה ראה שם.

(4) ראה שם בארוכה.

≈ ≈ ≈

ספירת העומר בליל ב' דפסח

מנהגנו לספור ספירת העומר בליל ב' דפסח לפני התחלת
הסדר.

1) משיחות ש"פ אמור יז אייר תשי"נ הערה 23. וראה ג"כ
בספר דרכי חיים ושלום (ממונקאטש) סי' תרכד. (שמביא הקפדה
לספור דוקא אחר תפילת ערבית). נמוקי או"ח סי' תפט ובלקוטי
מהרי"ח ח"ג ע"ל. (ומביא שם שלדעת אדמו"ר הזקן בסידורו
שהמקדים לספרו מקודם לברכה) ובסדר הערוך פרק קי"א.

■ ■ ■

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

בגדר ברכת הנהנין

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
ר"מ בישיבה

בה"הדרן על מסכת בני"ד בסעי' י"א כתב וז"ל: ובטעם
חיוב הברכות - איתא במסכת ברכות: (לה, סעי"א ואילך) "אסור
לו לאדם שיהנה מן העוה"ז בלא ברכה, וכל הנהנה מעוה"ז בלא
ברכה מעל .. כל הנהנה מן העוה"ז בלא ברכה כאילו מעל
בקדשי שמים, שנאמר לה' הארץ ומלואה .. כתיב לה' הארץ
ומלואה, וכתיב השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם .. כאן
קודם ברכה כאן לאחר ברכה" (לאחר ברכה הרי היא לבני אדם).
וצריך להבין: מהי פעולת הברכה **להתיר** התנאה מעניני העוה"ז
שחם "קדשי שמים" - הרי לא יתכן לומר שהברכה **מפקיעה**
הקדושה ד"קדשי שמים"? ויש לומר הביאור בזה - שבאמירת
הברכה מודגשת ההכרה שהקב"ה הוא בעה"ב על העולם כולו ועל
האדם ("אלוקינו מלך העולם"), שזהו"ע קבלת עול מלכות
שמים, היינו שהאדם האומר הברכה הוא **עבדו של הקב"ה**, ולכן
מותר לו לאכול ולהנות מן "קדשי שמים", שהרי "המורס נאכל
לכבודו ולעבדיו".

ויש להעיר במ"ש בח' החת"ס ברכות שם (ירושלים תשמ"ח) (קטע מח' חת"ס ע"ז נב,ב, (ירושלים תשל"ז) בד"ה ויש להמתיק) וז"ל: אמר רב יהודא אמר שמואל כל הנהנה מן העוה"ז בלא ברכה כאילו נהנה מקדשי שמים שנאמר לה' הארץ ומלואה, ר' לוי רמי כתיב לה' הארץ ומלואה וכתיב השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם לא קשיא כאן קודם ברכה כאן לאחר ברכה, וצריך להבין מה חידש לוי, דהא לשמואל נמי ע"כ צ"ל דהארץ נתן לבני אדם היינו לאחר ברכה! וי"ל דהנה יש כאן ב' פנים, או שנאמר דהמברך מוציא המאכל לחולין ע"י ברכתו כעין **פדיון הקדש**, וזהו דעת לוי דמוקי קרא והארץ נתן לבני אדם אחר ברכה שהברכה הוציאתו לחולין, או שנאמר דהמאכל לעולם בקידושו קיימא ולא מצינו פדיון כזה, אלא שעל ידי הברכה נתקדש המברך ונעשה גם הוא קודש לה' וזכה משולחן גבוה ככהנים אחר זריקה (כקידושין נב,ב) והבעלים באכילת שלמים, וע"ד שאמר חז"ל (להלן נה,א) שולחנו של אדם מכפר עליו, ולעולם לה' הארץ ומלואה גם אחר ברכה, אלא שהמברך מתברך גם הוא להתקדש לאכול קדשי שמים בהיתר, וזהו דעת רב יהודא אמר שמואל דלא מיייתי קרא והארץ נתן לבני אדם, ולא מוקי ליה אחר ברכה, דלעולם לה' הארץ ומלואה אלא שהאדם מתקדש, עכ"ל, ואופן הב' (שביאר לדעת רב יהודא אמר שמואל) הוא כפי המבואר בההדרן.

ואפשר לומר דהביאור שבהשיחה דע"י הברכה מותר לו לאכול מדין **עבד** שונה גם מאופן הב' של החת"ס, וזהו עפ"י מ"ש הרמב"ם בפיהמ"ש במשנה דגיטין יא,ב, שביאר דברי חכמים שאמרו דהא דעבד כהן אוכל בתרומה ח"ז "מפני שהוא קנינו" ובמילא אין זה חובה להעבד שיצא לחירות. וז"ל: ר"ל שזה העבד באכילת תרומה .. לא הוסיף **בעצמו מעלה** עד שתאמר שחובה הוא לו כשיוצא לחירות, ואמנם זה כמו שתאכל **בהמת כהן** מפני שהיא **קנין כספו**, לפיכך אין אצלו מעלה שיפסידנו עכ"ל הרמב"ם, וכוונתו דדין זה שעבד כהן אוכל בתרומה וכו' אין זה דין שחל בגוף העבד, אלא הוא דין **בהאדון** שיכול להאכיל קנין כספו בתרומה, כמו בבהמת כהן דאין הפ"י שחל היתר בגוף הבהמה לאכול כרשיני תרומה, אלא הוא דין שחל על הכהן, ולכן כשהעבד משתחרר ונפסל מלאכול תרומה, אין זה חוב אצלו, כיון דגם מעיקרא לא ה"י ההיתר בו, אלא מצד האדון.

ובקובץ הערות יבמות נו,ב, האריך לבאר נקודה זו דלכן לא שייך לדון על העבד חזקת היתר של תרומה במקום ספק, כיון דעל העבד עצמו לא חל שום דין היתר, וכן ביאר בזה למה שפחתו של כהן מותר בתרומה אף דסתם שפחה היא זונה, וא"כ איך מותרת בתרומה? (כדחקשה בסי' בשמים ראש סי' ש"מ) כי רק באשתו של כהן שחל עליה דין היתר בתרומה שייך לפוסלה כו', משא"כ בשפחה דאין ההיתר מצדה אלא מצד האדון שמאכיל קנין כספו, לא איכפת לן מצבה של השפחה עיי"ש בארוכה, ואכמ"ל.

ולפ"ז נמצא דלפי הביאור שבהשיחה דע"י הברכה נעשה **עבדו של הקב"ה** שהמורם נאכל לעבדיהם וכו', נמצא דליכא חלות היתר על המברך מצ"ע, אלא דאז הקב"ה מאכילו כמו שכהן מאכיל קנין כספו כנ"ל, משא"כ לפי ביאור החת"ס שהמברך מתקדש וזוכה משלחן גבוה ככהנים אחר זריקה וכו', דבפשטות הי"ז דין דחל בגוף הכהן שמותר לו לאכול משלחן גבוה כו', הנה עד"ז הכא דע"י הברכה חל עליו היתר ליהנות מקדשי שמים.

והנה לפי כללות הביאור שבההדרן אולי יש לתרץ קושיית האדמו"ר רא"מ זצ"ל מגור בסי' מכתבי תורה סי' ס"ה (נדפס בריש ספר פרדס יוסף ח"ב) דמקשה דכיון דהנאה בלי ברכה הי"ז כגזול ומועל, א"כ יהי' בן נח מחוייב בברכת הנהנין דעל גזל ב"נ מחויב מיתה דהוה מזי מצוות, וגם יהי' אסור לכבד לנכרי מצד לפני עור וזה לא מצינו בשום מקום? ותירץ דבאדם הראשון כתיב חנה נתתי לכם וגו' לאכלה, וכן בנח כל רמש וגו' לכם יהי' לאכלה, ובמדרש והארץ נתן לבני אדם מבלי צורך ברכה, אולם איתא במדרש כי כשנתן תורה לישראל נתבטל הגזירה של והארץ נתן לבני אדם, משל למלך שגזר בני רומי לא ירדו לסוריא כו' כך עד שלא ניתנה תורה השמים שמים להי' והארץ נתן לבני אדם ומשנתנה תורה וכו' וזה רק לבני"י, ולכן צריכים בני ישראל ברכה ולא ב"נ כי רק לבני ישראל במתן תורה בטל הגזירה, עכ"ד. ולפי השיחה אולי אפ"ל דרק בישראל שייך מדריגה זו להיות **עבדו של הקב"ה**, משא"כ בב"נ, (וראה לקו"ש ח"ה ע' 159 ואילך, וחט"ו ע' 150 ובכ"מ, שכל הקיום דז' מצוות שלהם אין המכוון בהם מצ"ע, אלא בשביל ישראל שהעולם יהי' מוכשר לעבודת בני"י באופן דלשבת יצרה, וראה גם לקו"ש ח"ז ע' 33 הערה 18 דלכן קיומם אי"צ לקדימת

קבלת מלכותו ית"י ובמילא האכילה אצלם היא בדוגמת שורו וחמורו של כחן, דאף שאין בהם שום דעה וכו' מ"מ הכחן מאכיל קנין כספו כו', ורק בישראל דשייך מדרגת עבד כו', רק בהם אמרינן דרק ע"י ברכה הם מותרים לאכול, וע"י בשו"ת אבני נזר או"ח סי' ל"ז.

ויש להעיר מלשון הירושלמי ברכות שם פ"ו ה"א: "העולם כולו ומלואו עשוי ככרם, ומהו פדיונו ברכה", דמפשטות הלשון משמע דסב"ל דע"י הברכה חל דין פדיון בגוף הדבר.

≈ ≈ ≈

החיוב דמסירת נפש

(ב) שם בסעי' ו' כתב וז"ל: ויומתק יותר, שהדין דיעבור ואל יהרג (בכל המצוות, חוץ מע"ז ג"ע ושפי"ד) משום שנאמר "אשר יעשה אותו האדם וחי בהם", "ולא שימות בהם" - נתחדש במתן תורה, ולפני מ"ת היו צריכים למסור נפשם על כל ציווי של הקב"ה עכ"ל. ויש להעיר ממ"ש בלקו"ש ח"י ע' 491 (מאגרות קודש ח"א ע' שי"ח) וזלח"ק: כן יל"ע אם הוה שתיק קרא, איך חסברא נותנת: כל המצות יהרג ואל יעבור,, או דכל המצות יעבור ואל יהרג וע"י תוד"ה ב"נ (סנהדרין ע"ב), רמב"ם ח"א יסוה"ת רפ"ה רא"ם שמות ד', פרשת דרכים ריש דרוש ב' ועוד, ואכ"מ. עכלח"ק.

ואפ"ל בענין זה עפ"י מה שביאר הגר"ח (בחידושו על הרמב"ם ריש ח"א יסוה"ת) דשיטת התוס' בפסחים כה"ב, (בד"ה אף) דהא דבגילוי עריות יהרג ואל יעבור ה"ז רק בהבועל שעושה מעשה ולא בהנבעלת דקרקע עולם היא דהרי ילפינן גילוי עריות מרציחה ושם איירי רק בעושה מעשה דאז אמרינן מאי חזית דדמך סומק טפי וכו' אבל אם אומרים לו הנח א"ע להזרק על התינוק ואינו עושה כלום בודאי לא יהרג דאדרבה איכא למימר מאי חזית דדמא דחברי סומק טפי, וא"כ ה"ה בגילוי עריות, אבל הרמב"ם בח"א יסוה"ת לא חילק בזה דזהו רק בהבועל, וקשה מראית התוס' מרציחה? וביאר הגר"ח דלכאורה מהו ראית התוס' מרציחה הרי שם אין הוא הנזרק עושה מעשה עבירה כיון שהוא כגרון ביד החוצב, אבל באשה דגם היא עוברת מהיכי מוכח דאיי"צ למסור נפשה, אלא דכוונת

התוס' הוא דברציחה אפילו אילו יצויר שהי' כאן עבירה מ"מ לא הי' מחוייב למסור נפשו כיון שיש כאן ספק דמאי חזית וכו', במילא אמרינן שב ואל תעשה, וזהו פירוש התוס' במאי חזית וכו', ולכן שפיר יש להם רא"י לגילוי עריות אף כשיש לה עבירה דבלי מעשה אמרינן תעבור ואל תיהרג, אבל הרמב"ם פירש "מאי חזית וכו'" באופן אחר כיון ששקולים הם במילא באיסור רציחה לא גילתה התורה כלל הדין ד"יוחי בהם" שהעבירה נדחית מפני פקו"נ, דלפי פירוש זה ליכא נפק"מ אם הוא בקום ועשה או בשב ואל תעשה, אלא **דבאיסור זה** לעולם אין פקו"נ דוחה אותו, ועד"ז הוא בגילוי עריות דגם האשה תהרג ואל תעבור, עי"ש בארוכה.

ולפי זה אפ"ל דשיטת הרמב"ם היא כהנ"ל דלולי הציווי דוחי בהם הי' מחוייב לעולם למסור נפשו, ולכן שפיר יש לפרש "מאי חזית וכו'" כפירוש הנ"ל דברציחה כיון שבי הנפשות שקולות לכן ליכא כלל כאן החידוש דוחי בהם, וחדרינן לכללא קמייתא דיהרג ואל יעבור, ולכן סב"ל דאיסור רציחה אין פקו"נ דוחה אותו, משא"כ התוס' סב"ל להיפוך דכללא קמייתא הוא דיעבור ואל יהרג, במילא אי אפשר לפרש "מאי חזית וכו'" כנ"ל, כיון דבסתמא צ"ל דיעבור ואל יהרג, ולכן הוכרחו לפרש דכיון שיש ספק דמאי חזית דדמא דידך סומק טפי כו' אמרינן שב ואל תעשה עדיף ולא יעשה כלום, ולכן סב"ל דאם אינו עושה כלום אפילו אם עובר עבירה אמרינן יעבור ואל יהרג, ועי' בתלמידי רבינו יונה שצוין בהערה 53, ועי' ברש"י סנהדרין עד, א בד"ה סברא הוא דנראה כשיטת הרמב"ם, ואכמ"ל.

ולפי כל זה אפשר לומר דבזה גופא פליגי הכתות דנפול לים ונחזור למצרים, דחשיטה דנפול לים מתאים לשיטת הרמב"ם דכללא קמייתא הוא ליהרג ולא לעבור, משא"כ הכיתה דנחזור למצרים מתאים לשיטת התוס'.

≈ ≈ ≈

הרמת הדשן

בלקו"ש פ' צו (סעי' ג') מבאר שיטת רש"י דרך להוצאת הדשן בעינן בגדים פחותים יותר ולא בהרמת הדשן, כי הרמת

הדשן הוא בפני רבו כמו מזיגת כוס משא"כ הוצאת הדשן אינו בפני רבו והוא כמו בישול קדרה, ואח"כ מבאר עוד דהרמת הדשן הוא סיום וגמר מצות הקרבן, משא"כ הוצאת הדשן אינה אלא מכשיר דמכשיר בכדי שיהי מקום פנוי למערכה על המזבח, ולכן בעבודה שתוכנה גדר השירות לרבו -הרמת הדשן- אי"צ לבגדים פחותים מהם כיון דלא חל ע"ז שם לכלוך, דאדרבה זהו תוכן השירות לרבו, כמו בשחיטת הקרבן וזריקת הדם וכו', משא"כ בהוצאת הדשן שהוא רק הכשר דהכשר חל ע"ז שם לכלוך עיי"ש.

ולפ"ז יל"ע בשיטת הרמב"ם המובא בסו"ס ב' דגם הרמת הדשן היא בבגדים פחותים דלמה לא נימא בזה ג"כ דלא חל ע"ז שם לכלוך וכו'?

ואפשר לומר דהנה בהערה 18 הובא שיטת הרמב"ם בנוגע להוצאת הדשן שתחלה מורידים מעל המזבח ואח"כ ממלא מן הדשן שהורידו למטה ומוציא חוץ לעיר, וי"אין הוצאתו לחוץ עבודה" (הלי תמידין ומוספין פ"ב הי"ג-י"ד-ט"ו) וכבר עמד בזה המל"מ בחלי"י שם דמנ"ל לחלק בין הוצאה להוצאה דהוצאת הדשן מן המזבח הוה עבודה והוצאת הדשן לחוץ ל"ה עבודה?

וביאר בזה בס' חוקת חיוס (יומא כגב) עפ"י מה דפליגי במעילה ט,א, הנהנה מאפר התפוח שע"ג המזבח, רב אמר אין מועלין בו, וריו"ח אמר מועלין בו (ואיירי לאחר הרמת הדשן לפני הוצאת הדשן עיי"ש), רב אמר אין מועלין בו הרי נעשה מצוותו, וריו"ח אמר כיון דכתיב ולבש הכהן מדו בד וגו' כיון דצריך בגדי כהונה בקדושתו קאי, וביאר דרב סב"ל דתרומת הדשן היא התרומה של כל דשן המזבח, וכמו דתרומת דגן מתרת את השיריים כמו כן תרומת הדשן מתרת את שאר הדשן בהנאה ולכן אין מועלין בו, אבל ריו"ח סב"ל דתרומת הדשן אינו בגדר תרומה ושיריים הפועל על כל הדשן ובמילא שאר הדשן נשאר באיסורו,

ומבאר יותר דרב סב"ל דתרומת הדשן היא עבודה שבקרבן שהקרבן זקוק לזריקת דם ולהקטרה ולכשנעשה אפר צריך להרים תרומה מתאפר, וזהו גמר מצוות הקרבן, ובמילא ח"ז כשאר תרומה שהוא חלק הנברר לגבוה והשיריים נתרים עיי"ז, ולכן

סב"ל דשוב אין מועלין בו, אבל ריו"ח סב"ל דתרומת הדשן אינו עבודה שבקרבת אלא עבודה במזבח **להסיר הדשן** ולפנות את המזבח שיהי נקי וראוי לסדר עליו את המערכה ולהקריב קרבנות (וראה תוס' יומא כז,ב, בד"ה איכא שביארו דבזה פליגי המקשן והתרצן שם), וכן מבואר בלשון הרמב"ם בשהמ"צ מ"ע לי "שנצטוו הכהנים **להסיר** הדשן בכל יום מע"ג המזבח", וכן בחינוך מצוה קל"א "שיסיר הכהן הדשן בכל יום מעל המזבח וזהו נקרא **תרומת הדשן** כו' להגדיל כבוד הבית ולהדרו בכל יכלתו כו"י וכ"כ הרמב"ם בפיהמ"ש בסופ"ק דיומא: "ותרו"מ הוא **הסרת הדשן** מן המזבח, והתורה סידרה צורת המצוה בזה האופן, דבכל יום ירימו מקצת מן הדשן במחתה, ואח"כ יסירו שאר הדשן כשיהי צורך בזה", וזהו דעת ריו"ח דהמצוה היא על כל הדשן להסירו מהמזבח, דזהו ג"כ חלק ממצות הרמת הדשן כו' לפנות את המזבח וכו', ולכן כל זמן שלא נעשה אכתי מועלין בו, והרמב"ם הרי פסק כריו"ח, ולכן סב"ל דהוצאת כל הדשן מעל המזבח הוא עבודה דזהו כמו מצוות הרמת הדשן שישודם אחד, משא"כ להוציא משם לחוץ למחנה אי"ז עבודה עיי"ש בארוכה.

ולפי כל זה יש לבאר בפשטות, דרש"י סב"ל דהרמת הדשן הוא סיום וגמר מצוות הקרבן כפי שנת' בהשיחה (וזה מתאים לשיטת רב כנ"ל) לכן ה"ז ענין של שירות עצמו ע"ד שחיטה וזריקה וכו' ולכן סב"ל דאין נופל ע"ז שם לכלוך, ולפיכך ליכא בזה דין דבגדים פחותים, משא"כ הרמב"ם דפסק כריו"ח כנ"ל וסב"ל דגם הרמת דשן יסודו הוא כמו הכשר וכו' **הסרת הדשן** מעל המזבח בכדי לסדר מערכה וכו', הנה לשיטתו גם הרמת הדשן אי"ז ענין של שירות ממש כמו שחיטה וזריקה, ולכן שפיר חל ע"ז שם לכלוך, ולכן לשיטתו סב"ל דגם בזה בעי בגדים פחותים, וכפי שנת'.

שיטת הרגצ'ובי בחצי שיעור

הרב שלום תריטאנאוו

משפיע בישיבה

בלקווי"ש ח"י מצורע (ב) מבואר עפ"י דברי הרגצ'ובי (ראה מפענח צפונות סייע קפה ואילך ושי"נ) דסב"ל לר"י שהשיעור של כזית שאמרה תורה הוא גדר **בכמות** - דהיינו באכילת כזית ממאכל אסור ה"ה משלים שיעור השלם של **האיסור** הנאכל, ולא שכמות השיעור קובע ומחדש הגדר של איסור אכילה, ולכן היכא שאכל אפי' פחות מכשיעור האיסור, הרי מכיון שבזה הוא עושה פעולה של אכילת איסור ורק שחסר **בכמותו** - ה"ז אסור מה"ת.

וחנה בחלות האיסור דחצי שיעור מביא כ"ק אדמו"ר שליט"א בביתאורים לאגה"ת רפ"ב חקירת הרגצ'ובי (הלי' איסוי"ב פ"א ה"ח) באם ח"ש נאסר באיסור כללי או איסור פרטי, כלומר באם עבר ואכל ח"ש חלב, דם וכיו"ב, האם חל ע"ז איסור **כללי**, שבכל התורה נאסר אף ח"ש מחמת איסור בפ"ע - איסורא דח"ש, ואינו מתייחס לאיסור הפרטי דמאכל זה, או שאף ח"ש נאסר באיסור פרטי, דהיינו שחל עלי' האיסור דמאכל פרטי זה, איסור חלב, איסור דם וכיו"ב, אכן היתה **חצי** שיעור מקילה בחומר האיסור ומובדלין הם לענין עונשין, אבל אותו איסור פרטי מיהא הוי.

והנפק"מ בפשטות, באם אכל כמה חצאי שיעור מאיסורים נפרדים אם לוקה מכת מרדות על כאו"א בפ"ע (עי' מכות יט, ב) דאי נימא דהו"ל איסור פרטי ומתייחס לאותו שם האיסור הרי עבר על כמה איסורים נפרדים ולוקה על כאו"א מהן, משא"כ אם הו"ל איסור כללי חלא אינו לוקה אלא על אחת שהרי לא עבר כ"א על איסור כללי אחד - איסורא דח"ש.

אמנם עפ"י הנתבאר לעיל בטעמא של ר"י דח"ש אסור מה"ת מכיון דחזי לאיצטרופי, צ"ע טובא לתווך דברי הרגצ'ובי אהדדי. דהלא לפי המבואר יוצא דמהות האיסור של השיעור בשלמותה ישנה אף בפחות מכשיעור ורק שחסר בכמותו, ועפ"ז - היאך יש מקום לחקור בגדר האיסור דחצי שיעור אם נאסר באיסור כללי, חלא בהחלט שנאסר באיסור פרטי, שהרי ישנה בח"ש אותה מהות האיסור דאיסור פרטי זה ואיך יתכן שבה

בשעה תיאסר באיסור כללי, בלי יחס לאיסור פרטי זה דבי עסקינן!

וי"ל תביאור בזה, ובהקדים:

דחנה בהא דקיי"ל לדעת ר' יוחנן דח"ש אסור מה"ש מטעם חזי לאיצטרופי וכמבואר לעיל דאף בפחות מכשיעור ישנה אותה מהות האיסור דשיעור השלם, יש לפרשו בבי אופנים:

א) שהוא אותו מהות האיסור, דחיינו שחומר ואיכות האיסור בח"ש הו"ל בדיוק כמו חומר ואיכות האיסור דשיעור השלם, ורק - שחסר בכמותו.

ב) שהוא אותו מהות החפצא, דחיינו שאף בח"ש ישנה חלות החפצא דשיעור השלם עפ"י תורה ומאחר שחפצא זו חזי לאיצטרופי לשיעור שלם, מסתבר שגם בחצי שיעור ח"ש אותו החפצא.

והנה באם נפרש שהוא אותו מהות האיסור כאופן הא', בהכרח שהוא איסור פרטי, מכיון דישנה בח"ש מהות ואיכות האיסור דשיעור שלם - ושתייהם נכללות באיסור פרטי זה. אכן באם נפרש כאופן הב' דהו"ל רק אותו מהות החפצא של האיסור - אכתי יתכן שחלות האיסור על החפצא דבי עסקינן הו"ל רק איסור כללי, היות שעדיין לע"ע אין כאן מהות האיסור הדרוש להתחייב עלי' עפ"י דיני התורה.

מעין דוגמא לזה י"ל (אף שהוא כעין ציור תפכ"י) עפ"י המבוא בלקו"ש ח"ח ע' 57 שמציאות יום השבת ח"ש נקודה אחת שאינה מתחלקת לחלקים, ולכן אם נעדר אפי' לרגע אחד במעלי"ע ממציאות דשבת כחלכתה, אזי גם שאר שעות היום א"א להם שיקבעו בתור יום השביעי, מכיון שכל יום השבת הרי"ז ענין ונקודה אחת בלתי מתחלקת לחלקים.

בסגנון אחר קצת: תקופת מעת לעת איננה רק עשרים וארבע שעות (כמות גדולה יותר) בלבד, כ"א מציאות חדשה (איכות), וכלי הכתוב "ויחי ערב ויהי בקר" - (דנעשה מציאות חדשה) יום אחד.

אמנם חלות קדושת השבת חל על כל רגע בפ"ע - וזאת לאחר שכבר ישנה מציאות השבת - אבל בנוגע לפעול ולקבוע את מציאות השבת אינו מסבר לומר שחלק א' של היום הוא מציאות של שבת וחלק אחר אינו מציאות של שבת, כי מציאותו של היום איננה מתחלקת לפרטים וחלקים כנ"ל.

חזינן שיתכן למציאות של הדבר (יום השבת) שיתבטא באופן הפכי מחלות דינ"י של הדבר (קדושת השבת) - ועד"ז בנדו"ד: למרות שחלות מהות האיסור עפ"י תורה אינו חל עד לאחר שליוט וגמר השיעור הדרוש עפ"י תורה, אכן חלות החפצא - מציאות הדבר - יתאפשר אף באופן שעדיין לא נגמר שיעור הדרוש, וחלות חפצא זו חל אף על אותו המציאות גרידא - חצי השיעור.

א ג ר ו ת ק ו ד ש

נס גדול - גדול הוי' ומהולל מאוד

הרב אהרן לייב ראסקין
משפיע בשיבה

במכתב יום ג' . . אור ליום ה' ניסן שנה זו:

. . . אין חודש ניסן גופא, קומט דער אויבנגעזאגטער ענין (פון "נסי נסים" ביז "אראנו נפלאות") נאכמער צום אויסדרוק אין דער היינטיקער וואך, ווי דאס ווערט אנגעוויזן אינעם נאמען פון דעם שבת . . שבת הגדול, וואס ווערט אזוי גערופן . . ווייל נעשה בו נס גדול.

וממשיך שם: עס איז ניט גענוג וואס די אויפפירונג פון א אידן אין תורה און מצות איז אין אן אופן פון "נס" . . נאר ער דארף שטייגן אין דעם אלץ העכער און העכער . . ביז ער דערגרייכט דעם אמת'ן "נס גדול", פארבונדן מיט גדול הוי' ומהולל מאד.

והנה בזה שמוסיף הענין דגדול הוי' ומהולל מאד, אולי יש להעיר משיחת ליל ב' דחגה"פ דשנת תרצ"ט (ספר השיחות תרצ"ט ע' 323):

בשנת תרס"ב ה' גזירות רעות ר"ל על כלל ישראל, וקודם חג הפסח נתבטלו בדרך נס, ואמר אז אאמו"ר נ"ע בעת ההגדה, ואחרי כן יצאו ברכוש גדול - דער רכוש איז דער התגלות פון גדול הוי'.

≈ ≈ ≈

מספר שנות חייו של אדמו"ר הזקן - סח שנה

בשיחת ש"פ ויקהל - פקודי שנה זו: מספר שני חיי אדמו"ר הזקן ה' סח שנה - בגי' חיים. ואותיות "סח" קשור עם ביאת משיח צדקינו שבא בהיסח הדעת.

ואולי יש להעיר: בפרי עץ חיים שער חג המצות פרק ז: וזהו פ"ה ס"ח, כי צריך להמשיך הפ"ה מן המוחין הנקראים חיים, גימטריא סח. עכ"ל. וידוע שבענין הספירות, אדמו"ר הזקן הוא כנגד ספי' החכמה (מוחין), ומבואר בכ"מ דעיקר גילוי המוחין יהי' דלע"ל בביאת משיח צדקינו.

~~~~~

הערות וציונים באגרות כ"ק אדמו"ר שליט"א חלק "אחד עשר"

הח' שמואל נעמירובסקי
תות"ל 770

"כל דבר שרואה או שומע הוא הוראה בעבודת השם"

א. באגרות קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א חלק י"א בעמ' אי מובא: ". והנה ידוע פתגם הבעש"ט, ששמענוהו כ"פ מכ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר מכל דבר יש ללמוד הוראה בעבודת האדם לקונו שזהו תכלית בריאתו, וכמרז"ל סוף קידושין, "אני לא נבראתי אלא לשמש את קוניי". וש"נ.

ועד"ז מובא בעמ' פה: ". הנה ידוע פתגם הבעש"ט ששמענוהו כ"פ מכ"ק מו"ח אדמו"ר, שכל דבר שהאדם רואה או שומע יכול ובמילא גם צריך ללמוד הוראה בעבודתו את השי"ת.

ויש לציין להמובא ב"חיוס יוס" ט אייר: "מורנו הבעש"ט אמר: כל דבר ודבר אשר האדם רואה או שומע הוא הוראת הנהגה בעבודת השם. וזהו ענין העבודה, להבין ולהשכיל מכל דרך בעבודת השם".

≈ ≈ ≈

"עזוב תעזוב עמו"

ב. שם, בעמ' ב' מובא: ". אשר זוהי חוראת תבעש"ט בתורתו הידועה - כי תראה חמור - כאשר תסתכל בעין טוב בהחומר שלך שהוא הגוף. . כי אם - עזוב תעזוב עמו - לברר את הגוף ולזככו ולא לשברו בסיגופים". ושי"נ.

ראה עד"ז שם בעמ' כב שמובא: ". והרי אין לנו אלא הוראת נשיאינו הק' וכבר ידוע תורת הבעש"ט על הפסוק כי תראה. . עזוב תעזוב עמו".

≈ ≈ ≈

"חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם"

ג. שם, בעמ' ד' מובא: ". ובודאי ימשיכו בכגון דא, כי חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם, אף שלפעמים נראות התוצאות רק לאחר זמן".

ראה עד"ז שם בעמ' טו: ". וחזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם. . שאף שלפעמים הפעולה לאחר זמן".

(וכן מוזכר שם בעמ' סד בסופו, ועיי"ש).

וראה ב"חיוס יוס" כו אדר א שמובא: "בשלשה כלי שרת - אהבת ה', אהבת התורה, אהבת ישראל. . והאמת חגמור הוא,

אשר לב ישראל לב הוא מעין מקור מים חיים, וברית כרותה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם."

וראה גם ב"היום יום" יב תשרי שמובא: ". ברית כרותה לתעמולה ועבודה במועצות חכמה ובקירוב הדעת שאינה חוזרת ריקם".

≈ ≈ ≈

"שני נפה"א על נפש הבהמית אחד"

ד. שם, בעמ' ח' בתחילתו מובא: ". . . וכפתגם כ"ק אדמו"ר האמצעי, שעייז הנה שני נפה"א נלחמים על נפש הבהמית אחד". וש"נ.

ראה ב"היום יום" שמובא: "דער מיטעלער רבי האט געענטפערט איינעם אויף א יחידות: אז איינער רעדט מיט דעם אנדערען בעניני עבודה און זיי לערנען צוזאמען, איז דאס צוויי נפש האלוקית אויף איין נפש הטבעית".

≈ ≈ ≈

"ע"י צדקה נעשה מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה"

ה. שם, מובא: ". . . עליו להמשיך להשתדל ולהגדיל עסקנותו בהוראה על טהרת הקודש, ויה"ר שיקויים בו פתגם רבנו הזקן בעל התניא והשו"ע אשר ע"י צדקה (שגם צדקה רוחנית בכלל) נעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה שאז אף שיתמעט הזמן שיוכל להקדיש ללמוד תורה בפני עצמו הנה תתרבה ההצלחה החבנה וההשגה בזמן זה".

ופתגם הנ"ל מובא בתורה אור בתחילתו (א, ב).

וראה באגרות קודש הנ"ל בעמ' לד שמובא עד"ז: ". . . ובפרט שכיון שכותב רבינו הזקן בתו"א בתחילתו שע"י צדקה . אלף פעמים ככה, הרי השעה שלומד באוסטראלי . . . יצליח בה כלימוד אלף שעות במקום אחר".

ויש להוסיף שבכו"כ מכתבים וכדו' מובא גם מהגהות הצ"צ,
שרוא אלף פעמים ממש, כמבואר בלקו"ת לג' פרשיות, ונדפס
אח"כ גם באות"ת בראשית כרך וא"ו תתרכו, ב.

≈ ≈ ≈

"בעסער עסען צוליב דאוונען"

שם, בעמ' כב מובא: ". ואם לדעתי ישמע הנה ינהג
בהנהגה הידועה אז עס איז בעסער עסען צוליב דאוונען
איידער דאוונען צוליב עסן". וש"נ

ראה ב"היום יום" יו"ד שבט שמובא שם הסיפור באריכות
וההוראה הנ"ל מאדמו"ר הצ"צ.

■ ■ ■

ש ו נ ו ת

על ספר "דרך מצותיך"

הרב אהרן חיטריק
תושב השכונה

הספר דרך מצותיך כמו שהדפיס המו"ל הראשון הרה"ח חיים
אליעזר ביחאווסקי נחלק לג' חלקים:

חלק א' הוא ספר "טעמי המצות" שכ"ק אדמו"ר הצ"צ כתבם
בצעירותו, והזמן המאוחר ה"י בחיי כ"ק אדהאמ"צ.

בספריית אגודת חסידי חב"ד נמצא הגוכתי"ק מהבדח הנ"ל.
ומצורת כתיבת האותיות נראה שנכתב בחיי אדה"א.

אפשר לראות שזוהו מהדורא בתרא. כמעט אין מחיקות. ורק
איזה הגהות נוספו בגליון, בפרט שאין מקום חלק בגליון.

חלק ב' הוא המאמר הידוע "שרש מצות התפלה", גם מאמר
זה נמצא בחספרי" בגוכתי"ק הצ"צ.

מצורת האותיות וגם סגנון העיניים, אפשר לשער שנכתבו בסוף חיי אדה"א או בתחלת נשיאותו דהצ"צ.

וחלק הג' הם מאמרים שמצא המו"ל הראשון בבוך הני"ל.

אף שבגוכתי"ק נמצאים עוד כמה וכמה מאמרים שלא הדפיסם בכרך זה.

ואולי הטעם הוא שאזל הכסף (כמו שכותב בהקדמתו לאוה"ת בראשית) והדפיס אלו שבהם נתבארו כמה עיניים שנמצאים בחלק טעמי המצות.

עד עכשיו לא מצאנו המשך לשאר המצוות, וגם לא מצאנו שהצ"צ בעצמו יציין במאמרים ורשימות לכאן.

וכן לא מצאנו הוספות לטעמי המצות.

בשנת תשל"ח הגיע לספריית כ"ק אדמו"ר שליט"א כת"י מטעמי המצוות כת"י מעתיק, ובגליון הכת"י נמצאים כמה הגהות בגוכתי"ק הצ"צ, ושם מביא התו"א ולקו"ת, היינו שכתבם לאחר הדפסת התו"א ולקו"ת.

בתחילת הכת"י נמצא מפתח מהמצות בגוכתי"ק מהר"ש, סדר המצוות הוא שונה ממה שנמצא בגוכתי"ק הצ"צ (= היינו כמו שנדפס).

ק	חזרה	קריאת שמע
ק	פסח	אניש קריאת
ק	ואתחנן	אניש קריאת
ב	שם	אניש קריאת
ק	כא	אניש קריאת
ק	אחר	אניש קריאת
ב	ויקרא	אניש קריאת
ק	ואתחנן	אניש קריאת
ק	ויספד	אניש קריאת
ק	אמר	אניש קריאת
ק	כבר	אניש קריאת
ב	אמר	אניש קריאת
ק	יו	אניש קריאת
ק	כוריק	אניש קריאת
ק	יב	אניש קריאת
ק	יג	אניש קריאת
ק	יד	אניש קריאת
ק	טו	אניש קריאת
ק	טז	אניש קריאת
ק	יז	אניש קריאת
ק	יח	אניש קריאת
ק	יט	אניש קריאת
ק	כ	אניש קריאת
ק	כא	אניש קריאת
ק	כב	אניש קריאת
ק	כג	אניש קריאת
ק	כד	אניש קריאת
ק	כה	אניש קריאת
ק	כו	אניש קריאת
ק	כז	אניש קריאת
ק	כח	אניש קריאת
ק	כט	אניש קריאת
ק	ל	אניש קריאת
ק	לא	אניש קריאת
ק	לב	אניש קריאת
ק	לג	אניש קריאת
ק	לד	אניש קריאת
ק	לה	אניש קריאת
ק	לו	אניש קריאת
ק	לז	אניש קריאת
ק	לח	אניש קריאת
ק	לט	אניש קריאת
ק	ל	אניש קריאת

לוח 'היום יום' חלק שני

הח' שמואל קראוס
תות"ל — 770

בקשר עם יום-הבחיר י"א ניסן אתעכב בזה על אחד מחיבוריו הראשונים של כ"ק אדמו"ר שליט"א, והוא חלקו השני של לוח 'היום יום'.

במבוא ליאגרות-קודש' כ"ק אדמו"ר (מהור"י צ) נ"ע, כך ז' (ברוקלין תשד"מ) ע' 11, כותב הרש"ב שי לוי:

מעט מאד ידוע לנו על חלק שני זה שלא נדפס. מספר קטעים של חלק שני זה הגיעו לידינו בצילום גוכ"ק אדמו"ר שליט"א. אך זו אינה הידיעה היחידה שהגיעה לידינו אודות חלק שני זה...

בהמשך הוא מציין לאגרת שנכתבה אל רמ"ז שי גרינגאלס, י"ח מ"ח תש"ד [אגב, קטע זה נשמט מיאגרות-קודש' כ"ק אדמו"ר שליט"א כך א ע' ר]:

"היום יום" לשנה זו עדיין לא התחלתי לסדרו מפני העדר הפנאי.

[ועד"ז כתב אליו כ"ק אדמו"ר שליט"א בט"ז כסלו תש"ד] (יאגרות קודש' שם ע' רט): "מאשר יצא לאור (כפי השערתי), בעתיד הקרוב הם . . ואח"כ עומדים על הפרק: היום יום...". בקטע מאגרת אחרת, נדפסה בספר 'ימי מלך' כך ב' (כפר חב"ד תנש"א) ע' 676, נאמר: "בודאי הגיעם הקובץ 'היום יום' ובטח יודיעני חו"ד אודותו. ואם יש מה לשנות ולתקן בהוצאה לשנה הבע"ל".

ומציין גם לאגרת אל תר"א קרסיק ע"ח, ט' שבת תש"ד [יאגרות-קודש' שם ע' רלא]:

ניתן לחדשים: . . היום יום ה'תש"ד.

לאחר מכן הוא מציין לנדפס ב'קובץ ליובאוויטשי' חוברת ראשונה — שהוא מוכיח שנדפס אחר ר"ח אדר — ע' [130]:

צוליב דעם וואס דאס ערשיינען פון קובץ "היום יום" איז איבער טעכנישע סבות פארשפעטיגט גיבען מיר דא די שיעורים פון חניא פאר דער צייט ב' ניסן — פסח שני (פון י"ט כסלו ביז ב' ניסן זיינען אנגעגעבען די שיעורים אין ספעציעל פאר דעם געדרוקטען "מורה שיעור").

ועל זה הוא מוסיף פרשנות:

מזה אנו למדים שגם החלק השני של "היום יום" ה'י אז בשלבי ההכנה לרפס. בתקופת י"ט כסלו היתה התקוה שהחלק השני יצא לאור בסוף החורף, ולכן נדפס בינתיים המורה שיעור רק עד ב' ניסן. בחודש אדר כבר ה'י ברור שלא יהי' מוכן עד ב' ניסן, אך התקוה עדיין היתה שידפס עד פסח שני, ולכן הודפס המשך ה"מורה שיעור" עד פסח שני. נראה שעד פסח שני כבר נודע שהחלק השני לא נדפס, ובחוברת השני' של "קובץ ליובאוויטש" נדפס המשך ה"מורה שיעור" עד סוף השנה.

מהאמור לעיל ניתן להבין כי הקטעים שהגיעו לדינו בצילום גוכי"ק הוכנו עבור לוח 'היום יום' של שנת תש"ד, אלא שמסיבות "טכניות" הם לא נדפסו בסופו של דבר באותה שנה.

הדברים נדפסו שוב בספר 'תולדות חב"ד בארצות הברית', ברוקלין תשמ"ח, ע' שיט, ובספר 'ימי מלך' כרך ב' ע' 770, 766 — ועליהם יש להעיר ולהוסיף:

א) שנים מן הקטעים הללו (צילומם בסמוך) מקורם בשיחת פורים תשי"ד (סה"ש ע' 66-67) והרי שבתחילת אדר הם עדיין לא נכתבו.

ב) באגרת כ"ק אדי"ש מייב' ה'י ט"ז תתש"ח (ה'תש"ח) נזכר ב'אגרות-קודש' שלי כרך א' (בריקלי קודש) ה'י ט"ז תתש"ח ואמר:

מאשר התאחרה הופעת "היום יום" לשנה זו נדפסה חוברת קטנה מורה שיעורי הלמוד היום יומיים ושלחנו לו מאה עקז' מהם.

— והרי שבתחלת שנת תש"ד נדפסה חוברת "מורה שיעור" לכל השנה (ראה להלן, והיא המוזכרת גם ב'קובץ ליובאוויטשי' שם) ושוב אי אפשר להשתמש בסברה דלעיל שהיתה מחשבה שהלוח עדיין יודפס אחר פסח שני.

ספרי אוצר החסידים-ליובאוויטש

מורה שיעור

בלימודי יום יום השווים לכל נפש

ל י מ י

יב כסלו ה'תש"ו — יב כסלו ה'תש"ה

יצא לאור על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

בית המדרש אלפים שבע מאות וארבע למנוחה

OZAR HACHASIDIM LIBRARY

770 Eastern Parkway Brooklyn 11, N. Y.

המחיר 10 סעט

PRINTED IN U. S. A.

בימי מלך' שם הערה 58 צויין אמנם לאגרת זו, אך בפנים נכתב: "...אחרי שבייט כסלו פורסם הימורה שיעורי עד התקופה ב' ניסן". הדברים נכתבו ללא בדיקה — שכן הימורה שיעורי הנייל הוא לכל השנה, ראה להלן — אלא בהסתמך על המובא ב'קובץ ליובאוויטש'. ברם את הדברים שבקובץ זה ניתן לפרש לא כהודעה על תכולת הימורה שיעורי אלא כהסבר מדוע לא נדפסו בו השיעורים שעד ב' ניסן למרות שההקובץ הוא לתאריך י"ט כסלו - ט אדר".

הסיבה שבקובץ זה נדפסו השיעורים רק מהתאריך ב' ניסן נעוצה בכך שלפועל יצא הקובץ סמוך לתאריך זה (השווה אגרת כ"ק אד"ש מכ"ו אדר תש"ד — אג"ק כ"א ע' רעג: "מתכווננים אנו להו"ל ימים אלו בוילעטיין...").

ג) ב"פתח דבר" לימורה שיעור בלימודי יום יום השווים לכל נפש לימי יט כסלו ה'תש"ד — יט כסלו ה'תש"ה (ברוקלין תש"ד) החתום על-ידי מערכת "אוצר החסידים", נמצאת ההודעה הבאה:

פרשת השיעורים נתבארה במכתב... — הנדפס בראש הקובץ "היום יום" כך א'...

במענה על השאלה שנשאלנו מרבים בדבר הופעת הקובץ "היום יום", הננו להודיע, כי כאשר הקובץ "היום יום", כך ראשון (הופיע בחורף ה'תש"ג) סודר לשנה מעוברת, עוסקים כעת בעריכת קובץ "היום יום" כך שני, מסודר לשנה פשוטה (י"ט כסלו ה'תש"ה — י"ט כסלו ה'תש"ו).

והרי הדברים מפורשים כי עריכת הקובץ 'היום יום' כך שני נועדה להתפרסם בשנת תש"ה.

אלא שגם בשנה זו לא איסתייעא מילתא, ובאגרת מיום כ"ג טבת — אג"ק כך ב' ע' כד — כותב כ"ק אד"ש:

"היום יום" . . עדיין לא נדפסו.

אף לאותה שנה, תש"ח-תש"ו, נדפס 'מורה שיעור' מיוחד —
ראה עליו ב'קובץ ליובאוויטש' חוברת חמישית ע' 88 ואילך,
אג"ק אדמו"ר (מחוריי"צ) כרך ח ע' תקעט.

[אגב: ב"פתח דבר" של 'מורה שיעור' זה נדפס לראשונה
חקטע:

וזה לשונו במכתבו המצורף לרשימת חלוקת השיעורים:
"שיעורי לימוד בספר ליקוטי אמרים-חניא, כפי שנחלק
לימי השנה, מראש השנה לחסידות י"ט כסלו עד י"ט כסלו
הבא עלינו ועל כל ישראל אחינו לטובה ולברכה בגשמיות
וברוחניות".

— שלעת-עתה לא מצאתי מכתב זה שיודפס בסדרת
'אגרות-קודש'.

חקטעים מ'יחיוס יום' חלק שני נדפסו לראשונה בשנת תשכ"ח
בקובץ 'מרחפת', ומאז נדפסו שוב בכמה מקומות בצירוף
פאקסימיליות

(צורת כתיבת האות אל"ף שונה מחרגיל, כנראה משום שכך
יותר קל ח"י למדפיס).

חדברים חמובאים בפאקסימיליא שבסמוך בשם חמגיד
ממעזריטש חובאו במ"א בשם בנו ר"א חמלאך).

צוואת אדמו"ר ה'צמח-צדק'

חנ"ל

את הבא לחלן העליתי על הכתב בקשר עם התאריך י"ג ניסן,
יום ההילולא של כ"ק אדמו"ר הצ"צ ותחילת נשיאותו של בנו
כ"ק אדמו"ר המהר"ש — ני"ע — בשנת תרכ"ו:

בשנת תשי"ז נדפס 'ספר התולדות - אדמו"ר מהר"ש בעריכת
כ"ק אדמו"ר שליט"א, ושם, בסוף ע' 13, נאמר:

תרכ"ו — בראשית השנה, ע"פ ציווי אביו אדמו"ר הצ"צ,
מתחיל לאמר דא"ח ברבים. בזמן ההוא "האט דער רבי דער
צמח צדק — מספר כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א —
געשיקט א צעטעל צום עולם: אליו — (אדמו"ר מהר"ש) —
חשמעון כאשר שמעתם אלי."

כן, כנראה, נכתב בימים ההם המכתב הבא להלן, אף שאין
בו הוראת הזמן. וז"ל המכתב:

והמכתב נדפס שם בתחילת ע' 14, וחרי צילום משם:

ס פ ר ה ת ו ל ד ו ת

14

לכני ידידי וחביבי הר"ש ש"י.

ראיתי דא"ח שלך והוטב בעיני מאד. השי"ת יחזק לבך ושכלך להוסיף
אומץ בתורתו ועבודתו וחזקת והיית לאיש. פתח פ"ד ויאירו דבריך. ואני מבטיח
לך מה שאמרתי לך בעל פה. וכאשר אמרתי לך מה ששמעתי מאדמו"ר הגאון
ד"ל. חזק ואמץ לכתוב ולהגיד ואני סומך אותך בסמיכה רבה. ולא תירא משום
אדם. והשי"ת יצליח לך ברו"ג ללמוד וללמד לשמור ולעשות.

אביך הדו"ש וטובת אנ"ש מנחם מענדל בן דבורה לאה *

• • •

[אגרת זו נדפסה גם ביאגרות-קודש' (ברוקלין תשי"מ) ע'
שסג. על הנסמן שם ב"מקורות והערות", ע' תקיב, יש להוסיף:
בשינויים קלים ובהשמטות ב'העבר' חוברת ב' (שבט תשי"ד,

תל-אביב) ע' 87 בשוח"ג (וראה אג"ק כ"ק אד"ש כרד יב ע' לח)

בשולי-חגליון של אותו עמוד, ליד ציון הכוכב — שהוצב בסוף המכתב כציון לחערה (שלא כשאר ההערות שבספר חמסומנות במספרים, כנראה בגלל שהערה זו נדפסה לקראת סוף עריכת הספר, כאשר לא ח"י הזמן גרמא לשנות את מספרי הערות) — נרשם:

בקובץ כתבי-יד שבא זה עתה לידי מ"כ [מצאתי-כתוב],
ד"ל:

אלא שלסיבה לא נדפסה הערה זו בשלמותה והיא חסרה את
החמש!

תחילה התעורר בלבי חשד שמא הטופס שברשותי איננו שלם, אך לאחר שבדקתי טפסים נוספים של אותה מהדורה נוכחתי לדעת שכולם זהים מבחינה זו. עיינתי גם במהדורת 'ספר התולדות' של הרא"ח ש"י גליצנשטיין (כפר חב"ד תשכ"ט. תשל"ו. תשמ"ו) וראיתי ששם, בע' 36, הושמטה כליל הערה לא שלמה זו.

ימים רבים חייתי מצטער ע"ד זה: מה נמצא באותו כתב-יד שציון לו כ"ק אדמו"ר שליט"א? ואולי נמצא שם ממש הנוסח עליו סיפר כ"ק אדמו"ר (מהור"י"צ) נ"ע?

לאחרונה, כאשר עזרתי בסידור בספריית "אגודת חסידי חב"ד" ונתקלתי בטפסים נוספים של הספר, הזדרזתי לבדוק בהם בע' 14, ולשמחתי, אחר שכמה טפסים נתגלו כזהים לזה שהכרתי, מצאתי גם טופס אחד שבשוליו נוספה חותמת בצבע סגול ובה ההוספה הבאה (להלן צילום):

18) ראה בקובץ התמים (חיה ע' ח) מכתבו מריח מניא תרכ"ח ממאריענבאד.

י' בקובץ כתבי-יד שבא זה עתה לידי מ"כ. ד"ל:

מה ששלח אדמו"ר נב"מ לכ"ק אדמו"ר כוהר"ש שליט"א:

אהובי בני המופל"י ר"ה שמואל נ"י
רצוני שתקבל ע"ע לשמוע בכל יום מאנשים ענינים ולהתיישב היטב עמהם ולהגיד להם עצה
ב"ה החזור עמהם הדברי חסידות הנאמרים וזהו רצוני באמת. לכן לקיים האמור למע' בל ישונה
אג"ק הדר"ש
סנחם בן זבדוה זאן

וכיון שעסקנו בצוואות אדמו"ר הצ"צ לבנו אדמו"ר המהר"ש

אעתיק להלן שתי אגרות נוספות בענין זה שנמצאות אצלי
בהעתקה:

לאהובי בני ידידי הר"ש שי'.

בט[ו]חני חזק בהשי"ת שאנ"ש יאמינו לך כמו שאני מאמין
לך ואם ימצא מי שלא יאמין לך ח"ו אל תדאג ח"ו כי
בודאי ימצאו בו איזה פני' אחרי דרישת היטיב. אביך
מנחם.

יום ג' י"א ניסן תרכ"ו

לאהובי בני ידידי המופלא מוהר"ר שמואל שי'.

לא עת לחשות כי כחי חלש מאד. לבי מלאה ליחה, בקשתי
לקיים כמו שמסרתי לך לאנ"ש שי' לגלות את רצוני ולראות
שיקימו כרצוני.

תשובת [כ"ק אדמו"ר מ]הר"ש:

אל ירע בעיניך כ"ק שיחי"נ שהגם שכבר הוכרחתי להבטיחו
עפ"י בקשתו אמנם (ע"כ נמצא).

■ ■ ■ ■ ■

לזכות

כ"ק אדמו"ר שליט"א

נשיא דורנו

לאריכות ימים ושנים טובות מתוקות ושמחות

★

לרגל יום הבהיר י"א ניסן

התחלת שנת הצדי"ק

הי' תהא שנת נפלאות אראנו

★

ויחי רצון שיראה הרבה נחת משלוחיו, תלמידיו, חסידיו

ומכלל ישראל וינהיג את כולנו מתוך בריאות הנכונה,

ושיתקיים דידן נצח בכל, עד לדין נצח הכללי -

ונזכה בקרוב ממש לעלות, כל בני שליט"א,

קוממיות לארצינו הקדושה, ומלכנו בראשינו,

בחתגלות מלך המשיח - נאו!

נדפס ע"י

משפחת מלמד

לזכות

הר"ר אליעזר וילבער והר"ר מנחם גוביין

ומשפחתם שיחיו

ולכל צוות העובדים של

MIDWOOD COMPUTER CENTER

1634 Coney Island Ave. Brooklyn N.Y. (718) 692-2211

מרכז המחשבים של חסידי חב"ד בברוקלין

על השירות האדיב

בברכת חג פסח כשר ושמח